

УДК: 37.091.39:376-056.2

DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.3.2022.09>

Оксана Бавольська,
ORCID iD 0000-0002-9740-9384
доктор філософії в галузі освіти,
методист обласного ресурсного центру
з підтримки інклюзивної освіти
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
вул. Наваринська, 6, 56001, м. Миколаїв, Україна
oksana.bavolska@moipro.mk.ua

МОДЕЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто питання важливості побудови індивідуальної підтримки осіб з особливими освітніми потребами в контексті інклюзивної освіти; наголошено на доцільності врахування усталених підходів світового та вітчизняного досвіду в інклюзивній освіті з урахуванням специфіки організації змісту та добору методів навчання.

Надано загальну характеристику категорій освітніх труднощів учнів із ООП. Окреслено рівні підтримки особам, які мають освітні труднощі відповідно до індивідуальних потреб та можливостей в умовах інклюзивного навчання. Розроблено й обґрунтовано модель індивідуальної підтримки учнів із труднощами в навчанні.

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами; індивідуалізація навчання; інклюзивне навчання; категорії освітніх труднощів; рівні підтримки.

© Бавольська О. В., 2022

Вступ.

Нові орієнтири і пріоритети системи сучасної освіти фокусують увагу освітян на формуванні ключових компетентностей особистості, які мають забезпечити їй (особистості) можливість ефективно діяти в різних сферах життя. Постає необхідність сприймати і розуміти учня як індивідуальну дійсність, а право кожного/кожної на якісну та доступну освіту закріплює Закон України «Про освіту» (Закон «Про освіту» від 05.09.2017 N 2145-VIII). Задекларована доступність усіх форм і типів освітніх послуг, що надає держава, зокрема для осіб з особливими освітніми потребами, передбачає враховувати індивідуальні особливості та можливості здобувачів освіти. Зреалізувати право на отримання якісних освітніх послуг покликана інклюзивна освіта – система освітніх послуг, яка уможливіє навчання дитини з особливими освітніми

потребами за місцем проживання та в умовах закладу загальної освіти, забезпечуючи їхні права на освіту. В основі інклюзивного навчання лежить ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей і забезпечує однакову цінність усіх, але передбачає створення спеціальних умов для осіб з особливими потребами (Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. № 957).

Актуальність означеного питання зумовлена з одного боку збільшенням кількості дітей, які перебувають на інклюзивному навчанні, а з іншого – недостатньою обізнаністю педагогів закладів освіти щодо вивчення потенційних можливостей учнів з ООП з метою визначення рівня підтримки в освітньому процесі та додання труднощів, які виникають у процесі навчання.

Мета статті.

Головною метою цієї публікації є висвітлення питання індивідуалізації навчання учнів з особливими освітніми потребами (із труднощами в навчанні) через розроблення ефективної моделі підтримки учнів в закладах освіти.

Завдання статті:

- проаналізувати визначення терміна «освітні труднощі» та подати перелік категорій освітніх труднощів учнів із ООП;
- з'ясувати рівні підтримки відповідно до індивідуальних можливостей учнів з особливими освітніми потребами та освітніх потреб в умовах інклюзивного навчання;
- запропонувати модель індивідуальної підтримки учня з особливими освітніми потребами в контексті інклюзивної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Найважливіші положення Концепції Нової української школи побудовані на принципі індивідуалізації навчання учнів у поєднанні з реалізацією компетентнісного підходу, яким передбачено універсальне поєднання вмій, знань, навичок, способів мислення, ціннісних орієнтирів, які дозволяють упевнено оперувати нестандартними життєвими ситуаціями. За таких умов, на думку Г. В. Терещука, учень стає суб'єктом навчального процесу, відповідно зростає роль індивідуальності кожного школяра в освітньому процесі та самоствердженні (Терещук Г. В., 2017, с. 9). Отже добір та застосування педагогічного інструментарію, який базуватиметься на індивідуальних розумових, фізіологічних, психологічних, сенсомоторних та інших відмінностях учнів, сприятиме розвитку їхніх можливостей до навчання, самостійності та відповідальності.

В інклюзивному навчанні питання диференціації та індивідуалізації освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами є актуальним та досить складним. Аналізуючи дослідження зарубіжних

учених, спостерігаємо різні підходи до вивчення цього питання, зокрема: зв'язок ефективності інклюзивного навчання та врахування індивідуальних освітніх потреб дитини в освітньому процесі (Нэнси А. Мэдден, Роберт Э. Славин, 1983); здійснення за потреби адаптацій та модифікацій стандартної навчальної програми, визначення та структурування навчальних цілей (Нэнси А. Мэдден, Роберт Э. Славин, 1983; Тернбулл А. П., Стрикленд Б. Б. и Брантли Дж. К., 1982). У диференційованому навчанні вчені передбачають використання методик, які зорієнтовані на сильні сторони здобувача освіти, з урахуванням його інтересів, умінь, навичок та можливості їх формування в умовах інклюзивного освітнього середовища (Гартин, Барбара С.; Мердик, Никки Л., 2002), тобто умовою успішного навчання дітей із труднощами в навчанні вищезазначені дослідники вбачають необхідність здійснення індивідуального підходу.

Важливим завданням для педагогів є така адаптація навчального процесу, щоб усі учні мали змогу набути знання, уміння та навички відповідно до стандартизованого навчально-дидактичного забезпечення. Чітка організація та застосування різних форм роботи для формування навичок соціально прийнятної поведінки є важливими, на думку дослідників Джона Гувера та Джеймса Паттона, чий дослідження доводять, що формування в учнів соціально прийнятної поведінки є запорукою успішного напрацювання навчальних навичок та вмій (Джон Дж. Гувер, Джеймс Р. Паттон, 2002).

Наразі у вітчизняну педагогічну практику навчання дітей з особливими освітніми потребами починають активно впроваджувати інструменти диференціації освітнього процесу в умовах інклюзії. Так, у своєму дослідженні К. О. Пінюгіна акцентує на психолого-соціальних аспектах у роботі з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку, а саме на актуальності соціально-психологічної адаптації дитини в загальноосвітньому просторі (Пінюгі-

на К. О., 2020, с. 89). На важливості врахування особливостей організації змісту, методів навчання та підтримки учнів, які мають труднощі в навчанні; здійсненні адаптацій/модифікацій навчальних програм, матеріалів для забезпечення рівного права на освіту наголошують А. В. Кучеренко та Д. В. Прасол (Кучеренко А. В., Прасол Д. В. 2021, с. 79; Прасол Д. В., 2022). Відтак диференціація в освіті є формою навчальної діяльності, організація якої враховує здібності, схильності, інтереси та базові вміння учнів. На навчальних заняттях індивідуалізація реалізується через здійснення адаптацій або зміни змісту (модифікацій) навчального матеріалу, тривалості занять, застосування інструментів підтримки учнів відповідно до їхніх освітніх запитів і потреб та з урахуванням індивідуальних можливостей.

Постає питання про забезпечення вибудовування ефективної освітньої траєкторії, організації освітнього середовища, розроблення дієвої індивідуальної програми розвитку для учня з особливими освітніми потребами, якщо рівень і стан його психофізичного розвитку може відрізнятись від розвитку однолітків.

Виклад основного матеріалу.

Інклюзивне навчання, з погляду С. В. Трикоз, Г. О. Блеч, Д. В. Прасола, – це створення в спільному просторі особливого підходу до навчання дитини з особливими освітніми потребами. Відповідно цей підхід передбачає додаткові елементи навчального процесу: створення належних умов, облаштування спеціального місця (за потреби) тощо (Трикоз С. В., Блеч Г. О., 2018; Прасол Д. В., 2022). Передумовою забезпечення ефективності навчання учня з особливими освітніми потребами є індивідуалізація освітнього процесу з урахуванням його можливостей, потреб, здібностей та інтересів.

Організація інклюзивного навчання в закладах освіти врегульована постановою КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня

2021 р. № 957. Додатком 1 вищезазначеного Порядку окреслено рівні підтримки в освітньому процесі в закладах загальної середньої освіти відповідно до рівнів освітніх труднощів (від I до V рівня) (Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. № 957). Спираючись на встановлену законодавчу базу щодо організації інклюзивного навчання, маємо чіткий алгоритм надання якісних освітніх послуг особам з особливими освітніми потребами з урахуванням їхніх освітніх запитів, потреб та індивідуальних можливостей, тобто певного рівня підтримки.

Проте потрібно зазначити, що освітні запити, потреби, як і можливості всіх учнів, які мають особливі освітні потреби, різні і безпосередньо залежать від індивідуальних можливостей дитини. Як наслідок, труднощі, що виникають під час навчання, засвоєння певних знань, умінь, навчальних навичок у названій категорії здобувачів освіти буде різний, відповідно має різнитись і рівень підтримки під час навчального процесу – він має відповідати категорії освітніх труднощів та ступеню їхнього вияву.

Розглянемо визначення терміна «освітні труднощі». Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 765 щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами, а також додатка 4 до Положення, у якому окреслені категорії (типи) освітніх потреб (труднощів), «освітні труднощі – це труднощі в навчанні, які мають вплив на процес здобуття освіти та рівень отриманих результатів навчання учнів відповідного року навчання у відповідному закладі освіти» (Постанова «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» від 21.07.2021 р. № 765). Певна кількість здобувачів освіти, які мають особливі освітні потреби, відчувають труднощі в засвоєнні академічних знань, набутті навчальних навичок та умінь на рівні з од-

нолітками. Освітні труднощі можуть різнитися як за сферами розвитку дитини, так і за ступенем прояву. Відтак рівень підтримки таких учнів у навчальному процесі має бути різним.

Рівень підтримки в освітньому процесі в інклюзивних класах закладів освіти – це підтримка в освітньому процесі здобувачів освіти з труднощами в навчанні з урахуванням їхніх індивідуальних потреб та відповідний ступеню прояву труднощів, які виступають бар'єром у навчанні (Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. № 957). Визначення рівнів підтримки на підставі наявних освітніх труднощів, а саме: визначення умов, механізмів і обсягу необхідних корекційно-розвиткових послуг, є базовим підґрунтям для формування дієвої індивідуальної моделі підтримки учня з особливими освітніми потребами в процесі навчання. На цьому етапі щодо організації підтримки, механізмів і обсягу необхідних корекційно-розвиткових послуг виникає безліч питань у педагогів.

Окреслимо категорії освітніх труднощів, які можуть виникати в дітей з особливими освітніми потребами під час навчання:

- інтелектуальні труднощі;
  - функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві) труднощі;
  - фізичні труднощі;
  - навчальні труднощі;
  - соціоадаптаційні/соціокультурні.
- (Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами Постанова КМУ від 21 липня 2021 р. № 765).

Категорії освітніх труднощів можна градувати за ступенем прояву. Цих ступенів п'ять: 1 – поодинокі незначні труднощі; 2 – труднощі легкого ступеня прояву; 3 – труднощі помірного ступеня прояву; 4 – труднощі тяжкого ступеня прояву; 5 – труднощі найтяжчого ступеня прояву.

Відповідно до ступеня прояву визначаємо рівень підтримки здобувача освіти в процесі навчання (Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами. Постанова КМУ від 21 липня 2021 р. № 765).

Визначення категорій (типологій) освітніх труднощів та ступеня їхнього прояву дає можливість визначати рівень необхідної підтримки та допомоги здобувачеві освіти відповідно до його індивідуальних освітніх запитів, можливостей та потреб через формування індивідуальної освітньої траєкторії. Так, відповідно до статті 14 Закону України «Про повну загальну середню освіту» індивідуальна освітня траєкторія формується шляхом визначення власних освітніх цілей, а також вибору закладів освіти та запропонованих ними: форм здобуття загальної середньої освіти; навчальних планів і програм; навчальних предметів, інших освітніх компонентів і рівнів їх складності; форм організації освітнього процесу, методів, засобів навчання; темпів засвоєння освітньої програми та/або послідовності вивчення окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів) (Закон України «Про повну загальну середню освіту» зі змінами від 27.05.2022 р.).

Науковці Інституту спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України Л. І. Прохоренко, Н. А. Ярмола, О. О. Набоченко, Е. А. Данілавичюте та ін. для встановлення наявних освітніх труднощів у здобувачів освіти розробили «Методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти щодо визначення освітніх труднощів I рівня підтримки в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти». Це алгоритм визначення освітніх труднощів, які можуть виникати в дітей з особливими освітніми потребами під час навчання, у якому зазначено порядок вивчення наявних компетенцій у здобувачів освіти («Методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти щодо визначення освітніх труднощів і рівня підтримки в освітньому процесі закла-

дів загальної середньої освіти» Л. І. Прохоренко та ін., 2021). Виявлення труднощів/бар'єрів у набутті знань, умінь, навичок та визначення рівня підтримки в освітньому процесі стає можливим уже на рівні закладу освіти, проте слід наголосити, що заклад освіти здійснює виявлення та підтримку освітніх труднощів лише I рівня (1 ступінь освітніх труднощів) та реалізує власними силами та ресурсами (Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. № 957). Загалом є п'ять рівнів підтримки. У разі, коли здобувач освіти демонструє труднощі II–V ступенів, батькам або законним представникам учня рекомендовано звернутися до інклюзивно-ресурсного центру для здійснення комплексної оцінки розвитку дитини, установлення категорії

освітніх потреб та визначення відповідного рівня підтримки в закладі освіти (Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами Постанова КМУ від 21 липня 2021 р. № 765). Аналізуючи наукові розвідки та методичні напрацювання дослідників у напрямі інклюзивного навчання, варто зазначити, що питання інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами опрацьоване та законодавчо встановлене в Україні на всіх рівнях освіти: дошкільному, загальноосвітньому, професійному (професійно-технічному), фаховому передвищому, вищому та позашкільному.

Для побудови ефективної освітньої траєкторії здобувача освіти в умовах інклюзивного навчання пропонуємо розглянути таку модель.

Рис. 1. «Індивідуальна підтримка учнів із труднощами в навчанні»

Джерело: складено самостійно

Досягнення мети, тобто успішне інклюзивне навчання особи з особливими освітніми потребами, убачаємо в структурі чіткого алгоритму дій та впливів, зрозумілого всім учасникам освітнього процесу. Визначення, які саме бар'єри перешкоджають дитині засвоїти матеріал або напрацювати певні навички на рівні з однолітками, передусім визначенню категорії (ти-

пології) освітніх труднощів та визначенню необхідного рівня підтримки. Як уже було зазначено, тільки I рівень підтримки всіх п'яти категорій освітніх труднощів, що відповідає I ступеню прояву (поодинокі, незначні труднощі) встановлює та реалізує власним ресурсом заклад освіти; II, III, IV, V рівні всіх п'яти категорій освітніх труднощів установлюють інклюзивно-ресурсні

центри (ІРЦ) в процесі комплексної оцінки розвитку особи. Важливо врахувати той факт, що різні труднощі, які спостерігають в однієї дитини, можуть мати різний ступінь прояву, відповідно визначення рівня підтримки відбувається за найвищим ступенем прояву труднощів.

Успішне інклюзивне навчання та продуктивна реалізація індивідуальних освітніх потреб здобувача освіти передбачає:

- ефективну роботу команди психолого-педагогічного супроводу, а саме: спостереження за дитиною в різний час, у різних видах діяльності, ситуаціях та середовищі; складання ІПР; моніторинг результатів навчання тощо. Відтак це має бути спільна робота команди психолого-педагогічного супроводу закладу освіти та батьків дитини;
- складання індивідуальної програми розвитку. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) забезпечує індивідуалізацію навчання здобувача освіти з особливими освітніми потребами. Це документ, що містить визначений рівень підтримки відповідно до наявних освітніх труднощів; закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних потреб/ послуг для розвитку дитини, який розробляє група фахівців з обов'язковим залученням батьків дитини для визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання;
- створення розвивального інклюзивного освітнього середовища, вільного від будь-яких проявів дискримінації, що сприятиме ефективному навчанню та формуванню базових життєвих компетентностей учня;
- добір методів (метод формування пізнавального інтересу; метод створення емоційно-моральної ситуації; метод пізнавальних ігор;

наочні методи; практичні методи; метод вправ), прийомів (прийом створення ситуації зацікавленості; прийом подиву; створення ігрових ситуацій; використання дидактичних ігор; створення ситуації новизни; показ ілюстративних посібників, плакатів, схем тощо; відтворювальні тренувальні вправи; творчі завдання) та засобів (навчальні посібники, дидактичні матеріали, технічні засоби; інформаційно-комунікаційні технології) навчання, ефективних для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії навчання учня з особливими освітніми потребами;

- реалізацію корекційно-розвиткового складника (корекційно-розвиткові заняття), визначеного відповідно до категорії (типології) освітніх труднощів та ступеня їхнього прояву (рівень підтримки);
- співпрацю з громадою для гармонійного розвитку особи та входження її в активне суспільне життя.

Запропонована модель індивідуальної підтримки учнів з особливими освітніми потребами в закладах освіти передбачає застосування педагогами спеціальних методів і прийомів навчання учнів із різними категоріями (типологіями) освітніх труднощів, високого професіоналізму та відповідальності.

Отже, вивчення індивідуальних рис учнів з особливими освітніми потребами робить можливим реалізацію рівня визначеної необхідної підтримки в освітньому процесі для подолання освітніх труднощів, які виникають під час навчання і є базою для підтримки потенціалу особистості та формування ефективної освітньої стратегії.

Висновки.

У ході дослідження питання формування моделі індивідуальної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на інклюзивному навчанні розглянуто визначення терміна «освітні труднощі» та

подано загальну характеристику категорій освітніх труднощів учнів із ООП; окреслено рівні підтримки відповідно до індивідуальних запитів та можливостей учнів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання; запропоновано алгоритм побудови індивідуальної підтримки учня з особливими освітніми потребами в контексті інклюзивної освіти. Подана модель індивідуальної підтримки учнів із труднощами в навчанні унаочнює взаємозв'язок структурних складників, умов та процесів організації навчання в контексті інклюзивної освіти.

Отже, індивідуалізація/диференціація організації освітнього процесу, за якої вибір способів, прийомів, темпу навчання, зумовлений індивідуальними відмінностями учнів, рівнем розвитку їхніх здібностей

до навчання, гарантує ефективне навчання, набуття та успішне формування ключових компетентностей особистості, які забезпечать ефективне включення в активне суспільне життя.

Перспективи наукових розвідок убачаємо в поглибленому й докладному вивченні алгоритму визначення освітніх труднощів I рівня підтримки, причин їх виникнення і шляхів подолання ресурсами закладу освіти; професійній підготовці та підвищенні кваліфікації педагогів щодо надання підтримки здобувачам освіти, які мають II–V ступені освітніх труднощів; удосконаленні професійного рівня щодо визначення категорій та типологій освітніх труднощів фахівцями-консультантами інклюзивно-ресурсних центрів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаптації і модифікації в освітньому процесі в закладах дошкільної та загальної середньої освіти : методичний посібник / Д. В. Прасол, І. В. Спіріна, О. В. Бавольська, Г. Ю. Іваскевич, І. А. Соломко, М. С. Душенкова, О. С. Чеканова, І. В. Дрозд, А. О. Толмачова; за заг. ред. Д. В. Прасола. – Миколаїв : вид. Торубара В. В. – 2022. – 700 с.
2. Гартін Барбара С., Мердік Ніккі Л. Як використовувати диференційоване навчання з учнями з особливостями розвитку в загальноосвітній аудиторії / Гартін Барбара С., Мердік Ніккі Л. – 2002. – Арлінгтон. – 83 с.
3. Диференціація заснована на стандартах освіти для учнів з різними освітніми потребами Джон Дж. Гувер, Джеймс Р. Паттон, 2004. DOI: <https://doi.org/10.1177/07419325040250020101>.
4. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua> > 21.
5. Закон України «Про повну загальну середню освіту» зі змінами від 27.05.2022 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua> ».
6. Інтеграція учнів з легкими недоліками: академічні та соціальні результати Ненсі А. Медден, Роберт Е. Славін, 1983 р. DOI: <https://doi.org/10.3102/00346543053004519>.
7. Кучеренко А. В., Прасол Д. В. Адаптація навчальної програми як засіб забезпечення інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти / А. В. Кучеренко, Д. В. Прасол. – Вересень. – 2021. – № 4 (91). – С. 78–88.
8. Методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти щодо визначення освітніх труднощів і рівня підтримки в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти, 2021. – 24 с. – Режим доступу: <https://nus.org.ua> > wp-content > uploads > 2022/01.
9. Пінюгіна К. О. Психолого-соціальні аспекти впровадження інклюзивного навчання в закладах освіти / К. О. Пінюгіна. – Вересень. – 2020. – № 4 (87). – С. 89–94.
10. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. № 957. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua> > 95.

11. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами. ПОСТАНОВА КМУ від 21 липня 2021 р. № 765. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua> > 76.

12. Терещук Г. Індивідуалізація навчання в контексті ідей концепції нової української школи / Г. Терещук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2017. – № 2. – С. 6–16. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.17.2.1>

13. Тернбулл А. П., Стрікленд Б. Б., Брантлі Дж. К. Розробка та реалізація індивідуальних освітніх програм / А. П. Тернбулл, Б. Б. Стрікленд, Дж. К. Брантлі. (2-ге вид.). – Колумбус, Огайо : Чарльз Е. Меррілл. – 1982. – 369 с.

14. Трикоз С. В., Блеч Г. О. Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку / С. В. Трикоз, Г. О. Блеч. – Харків : Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. – 40 с.

MODEL OF INDIVIDUAL SUPPORT FOR STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN THE CONTEXT OF INCLUSIVE EDUCATION

Bavolska Oksana,

Doctor of Philosophy (Ph.D.) in Education

Center of support inclusive education

Mykolaiv In-Service Teacher Training Institute

Navarinska street, 6, 54001, Mykolaiv, Ukraine

oksana.bavolska@moippo.mk.ua

The article discusses the importance of providing individual support for people with special educational needs in the context of inclusive education. The article states the use of established approaches throughout the world and describes Ukrainian experience in inclusive education. The importance of selecting both the content and the teaching methods is emphasized.

A general description of students' educational difficulties related to SEN is given. The levels of support for persons with educational difficulties are outlined in accordance with individual needs and opportunities. A model of individual support for students with learning difficulties has been developed and substantiated.

The new orientations and priorities of the modern education system focus attention on the key competencies development, which are supposed to provide the ability to act effectively in life. There is a need to perceive and understand the student as an individual dimension. And everyone's right to quality and affordable education is enshrined in the Law of Ukraine «On Education». Inclusive education is based on an ideas that excludes any discrimination against children and ensures the equal value of all, but provides for the creation of special conditions for learners with special needs.

Keywords: *children with special educational needs; differentiation of education; educational difficulties; inclusive education; support levels.*

REFERENCES

1. Hartin, Barbara S. & Merdik, Nikki L. (2002). *Yak vykorystovuvaty dyferentsiirovane navchannia z uchniamy z osoblyvostiamy rozvytku v zahalnoosvitnii audytorii* [How to use differentiated instruction with students with developmental disabilities in the general education classroom]. Arlinhton, 83 (eng).

2. Huver, Dzhon Dzh. & Patton, Dzheims R. (2004). *Dyferentsiatsiia zasnovana na standartakh osvity dlia uchniv z riznyimi osvitnimi potrebamy* [Differentiation based on standards of education for students with different educational needs]. DOI: <https://doi.org/10.1177/07419325040250020101> (eng).

3. Kucherenko, A. V. & Prasol, D. V. (2021). *Adaptatsiia navchalnoi prohramy yak zasib zabezpechennia inkluzyvnoho navchannia v zakladakh zahalnoi serednoi osvity* [Adaptation of the curriculum as a means of ensuring inclusive education in institutions of general secondary education]. *Veresen*, 4 (91), 78–88 (ukr).

4. Law of Ukraine «On Comprehensive General Secondary Education» as amended from May 27, 2022. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua> > (ukr).

5. Law of Ukraine «On Education» dated September 5, 2017 No. 2145-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua> > 21 (ukr).

6. Medden, Nensi A. & Slavin, Robert E. (1983). *Intehratsiia uchniv z lehkymy nedolikamy: akademichni ta sotsialni rezultaty* [Integration of Students with Mild Disabilities: Academic and Social Outcomes] DOI: <https://doi.org/10.3102/00346543053004519> (eng).

7. *Metodychni rekomendatsii dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity shchodo vyznachennia osvitnikh trudnoshchiv i rivnia pidtrymky v osvitnomu protsesi zakladiv zahalnoi serednoi osvity*. (2021). [Methodological recommendations for institutions of general secondary education regarding the determination of educational difficulties and the level of support in the educational process of institutions of general secondary education]. Retrieved from: <https://nus.org.ua> > wp-content > uploads > 2022/01, 24 (ukr).

8. On making changes to some resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine regarding the organization of training of persons with special educational needs. RESOLUTION of the CMU dated July 21, 2021 № 765. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua> > 76 (ukr).

9. Prasol, D. V., Spirina, I. V., Bavolska, O. V., Ivaskevych, H. Yu., Solomko, I. A., Dushenkova, M. S. & Chekanova, O. S. et al. (2022). *Adaptatsii i modyfikatsii u osvitnomu protsesi v zakladakh doshkilnoi ta zahalnoi serednoi osvity* [Adaptations and modifications in the educational process in preschool and general secondary education institutions] (Ed. D. V. Prasol). Mykolaiv: vyd. Torubara V. V. (ukr).

10. Piniuhina, K. O. (2020). *Psykhologo-sotsialni aspekty vprovadzhennia inkluzyvnoho navchannia v zakladakh osvity* [Psychological and social aspects of the implementation of inclusive education in educational institutions]. *Veresen*, 4 (87), 89–94 (ukr).

11. Resolution of the CMU «On approval of the Procedure for the organization of inclusive education in institutions of general secondary education» dated September 15, 2021 №. 957. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua> > 95 (ukr).

12. Tereshchuk, H. (2017). *Indyvidualizatsiia navchannia v konteksti idei kontseptsii novoi ukrainskoi shkoly* [Individualization of education in the context of the ideas of the concept of the new Ukrainian school]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Pedahohika*, 2, 6–16. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.17.2.1> (ukr).

13. Turnbull, A. P., Striklend, B. B. & Brantli, Dzh. K. (1982). *Rozrobka ta realizatsiia indyvidualnykh osvitnikh prohram* [Development and implementation of individual educational programs] (2-he vyd.) Kolumbus, Ohaio: Charlz E. Merrill (ukr).

14. Trykoz, S. V. & Blech, H. O. (2018). *Dytyna z porushenniamy intelektualnoho rozvytku* [A child with intellectual disabilities], *Inkluzyvne navchannia*. Kharkiv : Vyd-vo «Ranok», VH «Kenhuru» (ukr).